

Sygn. akt VU 45/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Mariola Mastalerz

Protokolant st. sekr. sądowy Ilona Królikiewicz

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku **B. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o wysokość emerytury górniczej

na skutek odwołania B. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 14 listopada 2017r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 45/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 listopada 2017 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał B. S. prawo do emerytury od dnia (...), to jest od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego. Do stażu pracy górniczej wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym organ rentowy nie zaliczył żadnych okresów.

W odwołaniu z dnia 20 grudnia 2017 roku B. S. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i uwzględnienie okresu pracy górniczej od dnia 22 października 1985 roku do chwili obecnej jako pracy na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, a w konsekwencji zakwalifikowanie jej jako pracy górniczej zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury i zastosowania przelicznika 1,8 przy ustalaniu jej wysokości. Jednocześnie pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS wskazał, że nie zaliczył do stażu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym okresu zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 22 października 1985 roku do dnia 27 października 1986 roku, od dnia 3 listopada 1988 roku do dnia 30 czerwca 1989 roku, od dnia 1 stycznia 1990 roku do dnia 16 listopada 2006 roku w wymiarze półtorakrotnym, ponieważ ww. stanowiska nie figurują w załączniku nr 3 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku. Organ rentowy podał, że w okresie od dnia 28 października 1986 roku do dnia 2 listopada 1988 roku wnioskodawca pełnił zasadniczą służbę wojskową, natomiast od dnia 5 sierpnia 1989 roku do dnia 31 grudnia 1989 roku przebywał na urlopie bezpłatnym. Co więcej, ZUS wyjaśnił, że nie zaliczył do stażu pracy górniczej wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym okresu od dnia 17 listopada 2006 roku do nadal, ponieważ ubezpieczony wykonywał te same czynności, co przed tą datą.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

B. S., urodzony w dniu (...), wystąpił w dniu 29 sierpnia 2017 roku z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Ubezpieczony wskazał, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nadal jest zatrudniony przez (...) S.A. Oddział (...) B..

(dowód: wniosek o emeryturę, k. 2-4 akt ZUS)

Decyzją z dnia 14 listopada 2017 roku organ rentowy przyznał wnioskodawcy B. S. prawo do emerytury górniczej od dnia (...) roku, to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego, emeryturę. Organ rentowy wskazał, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu, gdyż wnioskodawca kontynuuje zatrudnienie. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy wybrał wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, to jest od stycznia 2007 roku do grudnia 2016 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 222,40 %. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru przez kwotę bazową wyniosła 7 866 zł. Do ustalenia wysokości emerytury Zakład uwzględnił 29 lat, 7 miesięcy okresów składkowych oraz 1 rok i 8 miesięcy okresów nieskładkowych. ZUS zastosował przelicznik 1,2 do okresu pracy górniczej wnioskodawcy wynoszącego 332 miesiące. Wysokość świadczenia wyniosła 4 531,71 zł.

(dowód: decyzja z dnia 14 listopada 2017 roku, k. 38 akt ZUS)

B. S. jest zatrudniony od dnia 22 października 1985 roku w (...). Ubezpieczony zajmował kolejno następujące stanowiska:

- od dnia 22 października 1985 roku do dnia 30 czerwca 1989 roku – górnik odwadniacz złożył w oddziale (...), z tym że w okresie od dnia 28 października 1986 roku do dnia 2 listopada 1988 roku odbywał zasadniczą służbę wojskową i korzystał z ustawowo przysługujących dni wolnych od pracy,
- od dnia 1 lipca 1989 roku do dnia 16 listopada 2006 roku – spawacz w oddziale (...), z tym że w okresie od dnia 5 sierpnia 1989 roku do dnia 31 grudnia 1989 roku przebywał na urlopie bezpłatnym,
- od dnia 17 listopada 2006 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku – górnik kopalni odkrywkowej w oddziale (...),
- od dnia 1 stycznia 2013 roku do nadal - górnik kopalni odkrywkowej w oddziale (...).

(dowód: umowa o pracę z dnia 22 października 1985 roku, k. 5, umowa o pracę z dnia 4 listopada 1985 roku, k. 6, angaż: z dnia 1 grudnia 1985 roku, k. 8, z dnia 1 lutego 1986 roku, k. 10, zawiadomienie o rozwiązaniu stosunku pracy, k. 13, umowa o pracę z dnia 3 listopada 1988 roku, k. 19, angaż z dnia 1 lipca 1989 roku, k. 24, angaż z dnia 1 lipca 1989 roku, k. 24, wnioski o udzielenie urlopu bezpłatnego zaakceptowane przez pracodawcę, k.28 – 29, karta obiegowa zmiany, k. 30, angaż: od dnia 3 stycznia 1991 roku, k. 32 do dnia 13 kwietnia 2006 roku, k. 61, z dnia 29 grudnia 2006 roku, k. 69, z dnia 10 września 2007 roku, k. 72, angaż od dnia 24 listopada 2009 roku do dnia 28 lipca 2010 roku, k. 87 – 89, z dnia 27 grudnia 2010 roku, k. 92, z dnia 31 grudnia 2012 roku, k. 105, z dnia 2 sierpnia 2013 roku, k. 108, z dnia 1 sierpnia 2014 roku, k. 110, z dnia 8 maja 2017 roku, k. 118, informacja dla pracownika z dnia 4 stycznia 2018 roku, k. 122 akt osobowych wnioskodawcy, częściowo protokół z posiedzenia Komisji weryfikacyjnej, k. 7 – 8, wyciąg z książki wojskowej, k. 28 akt ZUS)

Od dnia 22 października 1985 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku, z wyłączeniem okresu odbywania służby wojskowej i korzystania z urlopu bezpłatnego, ubezpieczony był zatrudniony w oddziale (...) (...) na stanowiskach górnika odwadniacza złożył, spawacza i górnika kopalni odkrywkowej. Z dniem 1 stycznia 2013 roku w związku ze zmianą schematu organizacyjnego, ubezpieczony został przeszerogowany do oddziału (...)P. B. (...).

W okresie od dnia 22 października 1985 roku do dnia 16 listopada 2006 roku wnioskodawca wykonywał następujące czynności:

- budowanie, przebudowywanie, likwidowanie i naprawa (spawanie) instalacji pompowych w wyrobisku górniczym, m.in.: armatury, kolektorów stalowych i szybkozłącznych odprowadzających wody kopalniane,
- ucinanie i nadstawianie stalowych kolumn, studni i piezometrów na poziomach roboczych i zboczach stałych w wyrobisku górniczym,
- czyszczenie ręczne i z zastosowaniem sprzętu pomocniczego obiektów liniowych odwodnienia powierzchniowego: rowów ziemnych i betonowych, piaskowników, rząpi i stanowisk pompowych,
- wymienianie agregatów pompowych w pompowniach, stanowiskach pompowych i rząpiach na zboczach wyrobiska górniczego,
- realizowanie prac transportowych oraz załadunkowych i wyładunkowych pomp, rur i innych elementów systemu odwodnienia wyrobisk górniczych.

Natomiast od dnia uzyskania angażu na stanowisko górnika kopalni odkrywkowej, to jest od dnia 17 listopada 2006 roku do nadal ubezpieczony realizuje czynności w postaci:

- prac makroniwelacyjnych, przy udziale pomocniczego sprzętu technologicznego (spycharki, koparki jednonaczyniowej, ładowarki) na poziomach roboczych koparek wielonaczyniowych, zwałowarek oraz na zboczach wyrobiska, to jest prace odwodnieniowe, związane z utrzymaniem stateczności skarp,
- zabudowa i utrzymanie infrastruktury odwodnienia na poziomach roboczych koparek wielonaczyniowych i zwałowarek, w tym: ucinanie i nadstawianie kolumn studni i piezometrów, budowa rząpi, rurociągów odprowadzających wody kopalniane, zabudowa i wymiana pomp w rząpiach i stanowiskach pompowych w wyrobisku.

(dowód: angaż w aktach osobowych wnioskodawcy, częściowo charakterystyka stanowiska pracy z dnia 16 października 2017 roku, k. 20 akt ZUS, charakterystyka stanowiska pracy z dnia 7 czerwca 2018 roku, k. 37 akt sprawy)

Zadanie pracowników wchodzących w skład oddziału (...) (a następnie (...)) polega na dokonywaniu odwodnienia powierzchniowego na poziomach roboczych. Ich praca ma na celu przygotowanie terenu do wydobycia urobku poprzez budowę instalacji odwodnieniowych.

Brygada, w skład której wchodził wnioskodawca budowała przepompownie i rurociągi, rzapie i rurociągi w wyrobisku, montowała pompy powierzchniowe, likwidowała, naprawiała i przebudowała instalacje pompowe. Oprócz wykonywania czynności odwadniacza złoża, wnioskodawca obsługiwał też kolektory stalowe oraz spawał metalowe rurociągi. Ponadto wnioskodawca obcinał studnie, które służyły do osuszania terenu, poprzez ucinanie rur palnikiem acetylonowo – tlenowym. Uczestniczył też w rozładunku przywożonych materiałów.

Od uzyskania angażu na stanowisko górnika kopalni odkrywkowej, to jest od dnia 17 listopada 2006 roku wnioskodawca nie wykonuje prac spawalniczych i transportowych. Jako przodowy ubezpieczony koordynuje prace spawalnicze i odwodnieniowe, przydziela pracowników do pełnienia określonych funkcji w czasie dniówki roboczej, obsługuje agregaty pompowe. Kontroluje prace realizowane przez operatorów spycharek, koparek i ładowarek przy wykonywaniu rząpi, a także spinanie, łączenie i ucinanie rur, montowanie i układanie pomp, usuwanie głazów oraz wymianę gruntu przez oddział (...) ((...)). Do jego czynności należy zabezpieczenie terenu przed osuwiskiem. Ubezpieczony organizuje stację pomp pod koparkami. Nadzoruje też wykonanie rowów odwadniających przy zboczach stałych. Jeżeli tego wymaga sytuacja, na przykład po dużych opadach zajmuje się czyszczeniem za pomocą sprzętu pomocniczego rowów ziemnych i betonowych, piaskowników, rząpi i stanowisk pompowych, a także wymienia pompy w stanowiskach pompowych.

Ubezpieczony pracował i pracuje na obszarze całego wyrobiska, to jest w odległości nawet kilku kilometrów od miejsca wydobywania urobku, przy taśmociągach, a sporadycznie na zwałowisku Zabezpiecza też bliskie przedpole koparki. Obowiązki powyższe wykonywał i wykonuje stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w systemie czterobrygadowym.

Pracodawca nie przyznał wnioskodawcy dodatku za podmiangę na stanowisku pracy, tzw. dodatku stykowego oraz dodatku do wynagrodzenia za godziny nadliczbowe z tytułu podmiangy na stanowisku pracy przy urzãdzeniach (...).

(dowód: komplet zdjęć na okolicznořć na jakim terenie wnioskodawca Źwiadczył pracę w spornych okresach, k. 19 – 28, zeznania Źwiadców: częřciowo J. F. (1), nagranie od minuty 4:32 do minuty 42:14, M. Ź., nagranie od minuty 42:14 do minuty 58:40, protokół z rozprawy z dnia 21 maja 2018 roku, k. 30 – 32, pismo pracodawcy z dnia 12 czerwca 2018 roku, k. 36, charakterystyka stanowiska pracy z dnia 7 czerwca 2018 roku, k. 37, zeznania wnioskodawcy B. S., nagranie od minuty 4:30 do minuty 45:28, protokół z rozprawy z dnia 23 sierpnia 2018 roku, k. 39 – 40 akt sprawy, częřciowo charakterystyka stanowiska pracy z dnia 16 października 2017 roku, k. 20 akt ZUS)

W dniu 9 sierpnia 2017 roku pracodawca wystawił B. S. Źwiadectwo wykonywania pracy górnicej, w którym zaŹwiadczył, Źe w okresach od dnia 22 października 1985 roku do dnia 27 października 1986 roku, od dnia 3 listopada 1988 roku do dnia 30 czerwca 1989 roku oraz od dnia 1 stycznia 1990 roku do nadal stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę górnicej odpowiadajęcã zatrudnieniu na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, wymienionym w załączniku nr 3 do rozporzãdzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku.

(dowód: Źwiadectwo wykonywania pracy górnicej z dnia 9 sierpnia 2017 roku, k. 6 akt ZUS)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do pracy górnicej w wymiarze półtorakrotnym okresów od dnia 22 października 1985 roku do dnia 27 października 1986 roku i od dnia 3 listopada 1988 roku do nadal, z czym wnioskodawca się nie zgadza. W odwołaniu od zaskarŹonej decyzji ubezpieczony wniósł o zaliczenie ww. okresu do staŹu pracy w wymiarze półtorakrotnym, twierdząc, Źe wykonywane przez niego prace wymienione zostały w Dziale III poz. 1 załącznika nr 3 do rozporzãdzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie okreřlenia niektórch stanowisk pracy górnicej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górnicej emerytury lub renty.

Stosownie do art. 50d ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) przy ustalaniu prawa do górnicej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemiã oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego: w przodkach bezpořrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiajęcych, ładujęcych i transportujęcych w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych (pkt 1) oraz w druŹynach ratowniczych (pkt 2). Przepis z art. 50 b ustawy stanowi natomiast, Źe przy ustalaniu prawa do emerytury górnicej uwzględnia się okresy pracy górnicej i pracy równorzędnej z pracã górnicej, będcã okresami składowymi lub nieskładowymi w rozumieniu ustawy, z tym Źe okresy pracy górnicej i pracy równorzędnej z pracã górnicej uwzględnia się, jeŹeli praca ta wykonywana była co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy.

Stosownie zaś do treści art. 51 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu wysokořci górnicej emerytur, o którch mowa w art. 50 a lub 50 e, stosuje się następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za kaŹdy rok pracy górnicej wykonywanej pod ziemiã stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za kaŹdy rok pracy, o której mowa w art. 50 d;
- 3) 1,4 za kaŹdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50 c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częřciowo na powierzchni i częřciowo pod ziemiã;

4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50 c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

Z punktu widzenia żądania wnioskodawcy należało zatem ocenić, czy ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w art. 50 d ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Należy zauważyć, że wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie zaliczane jest do pracy górniczej oraz wykonywanej w przodkach uwzględnianej w rozmiarze półtorakrotnym, powinno ustalić rozporządzenie wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 50 d ust. 3. Ponieważ rozporządzenie takie nie zostało wydane, obowiązuje nadal (z mocy art. 194 wskazanej ustawy) wykaz stanowisk zawarty w załączniku nr 2 i 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8), wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 5 i art. 6 ust. 3 nieobowiązującej ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 r., Nr 30, poz. 154). Wykaz ten obowiązuje jednak jedynie w takim zakresie, w jakim jego przepisy nie są sprzeczne z przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Rozporządzenie wykonawcze nie może bowiem przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca. Tym samym, przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowić muszą zawsze punkt wyjścia do oceny zasadności roszczeń emerytalnych wnioskodawcy.

Należy w tym miejscu z całą mocą podkreślić, iż zgodnie z art. 50d ust. 1 pkt 1 ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej półtorakrotnemu przeliczeniu podlegają tylko okresy pracy górniczej wykonywanej "w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych".

Z ww. przepisów wynika, że nie każda praca górnicza, nawet wykonywana w obrębie przodków eksploatacyjnych na stanowiskach określonych w ww. rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, może być kwalifikowana jako zaliczana w wymiarze półtorakrotnym. W judykaturze podkreśla się bowiem konieczność odróżnienia „zwykłej” pracy górniczej górnika kopalni węgla brunatnego wykonywanej na stanowiskach określonych w załączniku nr 2 do ww. Rozporządzenia od kwalifikowanej pracy górniczej wykonywanej na stanowiskach wymienionych w załączniku nr 3 do ww. Rozporządzenia. Rodzaj zaś prac podlegających zaliczeniu w wymiarze półtorakrotnym zasadniczo został scharakteryzowany w przepisie art. 50d ust. 1. pkt 1 ustawy emerytalnej. Z treści załącznika nr 3 do ww. rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku wynika bowiem, iż w wymiarze półtorakrotnym mogą być uznane tylko czynności wykonywane przez górnika, które zostały wskazane w tym załączniku i na wskazanych tam stanowiskach oraz jednocześnie tylko takie, które spełniają warunki przepisu art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy, tj. bezpośrednio są związane z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz inne prace przodkowe, a zatem takie, które należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny. Chodzi wyłącznie o czynności stanowiące element ciągu technologicznego bezpośrednio związany z procesem wydobywania węgla. Wykaz stanowisk pracy, określony pomocniczo w załączniku nr 3 do rozporządzenia odnosi się zatem wyłącznie do wykonywanych zdań górnika, jeżeli spełniają one **kryterium miejsca wykonywania pracy i jej charakteru określonego w przepisie art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy**. Wykładnia przepisów załącznika nr 3 do ww. rozporządzenia dokonywana w oderwaniu od unormowania ustawowego prowadziłaby do sytuacji, w której każdą pracę górnika kopalni odkrywkowej wykonywaną na terenie wyrobiska należałoby uwzględniać w takim korzystnym wymiarze. Tymczasem przeczy temu jednoznacznie treść ww. przepisów. A contrario – jako prace wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia mogą być uznane tylko takie czynności wykonywane przez górnika, które bezpośrednio związane są z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających,

ładujących i transportujących w przodkach. Z kolei użyte pojęcie inne prace przodkowe należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 roku, I UK 236/09; z dnia 22 kwietnia 2011 roku, I UK 360/10; z dnia 16 czerwca 2011 roku, I UK 381/10; 4 kwietnia 2012 roku, I UK 440/11; z dnia 28 kwietnia 2010 roku, I UK 339/09; opubl LEX; z dnia 18 marca 2015 roku, I UK 280/14, Legalis i wskazane w nim orzecznictwo).

Dla oceny, czy ubezpieczony pracował na stanowisku uprawniającym do przeliczenia spornych okresów pracy w wymiarze półtorakrotnym, istotne znaczenie miał przede wszystkim rodzaj powierzonej mu pracy (rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych), tj. rodzaj wykonywanych czynności związanych z obsługą konkretnych wskazanych w przepisach urządzeń i maszyn oraz miejsce ich wykonywania.

W pierwszej kolejności należy podnieść, iż kluczową kwestią jest pojęcie przodka. Przepisy nie definiują pojęcia przodka i prac przodkowych. Przyjęcie ogólnej tezy, że przodkiem w kopalni węgla brunatnego jest każde miejsce prowadzenia robót górniczych związanych z odwadnianiem, udostępnianiem i eksploatacją złoża kopaliny, jej transportem i transportem nadkładu, a nadto zwałowaniem nadkładu, a następnie rekultywacją wyrobisk i zwałowisk, (związane z pracą koparek, spycharek, ładowarek, zwałowarek) nie odpowiada pojęciu "pracy przodkowej", wynikającej z wykładni przepisów art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (tak por. wyrok SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 roku, IIIAUa 1121/13, LEX). W orzecznictwie SN kwestionuje się również zasadność rozszerzania samego pojęcia przodka wydobywczego, zauważając, że nie do zaakceptowania jest zapatrywanie, żeby miejsce przodka rozciągać na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie przodka straciłoby swe znaczenie i tym sposobem nie można zaakceptować definicji "przodka", która wynika z opinii naukowo-technicznej i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego (wyr. SN z 5 maja 2011 roku, I UK 395/10, Legalis).

Z powyższego wynika, iż pojęcie przodka musi być wykładane przez Sąd w sposób ścisły i ograniczać się wyłącznie do miejsca pracy koparek wielonaczyniowych, albo jej bezpośredniego sąsiedztwa, w którym wydobywa się urobek. Praca przodowa polega zaś na urabianiu i ładowaniu urobku lub nakładu, albo jest bezpośrednio związana z procesem urabiania urobku.

Jednocześnie w związku z ustawowym określeniem pojęcia pracy w przodkach należy stwierdzić, że dla zaliczenia pracy do stażu w wymiarze półtorakrotnym nie chodzi o jakąkolwiek pracę w przodku przy maszynach ładujących i transportujących, a wyłącznie o pracę, która polega na montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn ładujących i transportujących w przodkach. Pod określeniem "inne prace przodkowe" należy zaś rozumieć inne prace górnicze w przodku, jednakże rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w powołanym przepisie ustawy art. 50d ust. 1 pkt 1. Stąd różnego rodzaju inne prace górnicze związane z eksploatacją, konserwacją i remontami urządzeń będących częścią składową układu technologicznego: koparka, taśmociąg, zwałowarka węgla nie mieszczą się w definicji pracy w przodkach z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy. (tak por. SA w Katowicach w wyroku z dnia 22 listopada 2012 roku, IIIAUa 437/12, LEX; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2015 roku, I UK 280/14, Legalis i wskazane w nim orzecznictwo). Co szczególnie istotne, w wyroku z dnia 18 marca 2015 roku w sprawie I UK 280/14 Sąd Najwyższy wskazał, że nie zalicza się do pracy górniczej w rozumieniu ww. przepisu - jako niemających bezpośredniego związku z urabianiem kopaliny, ładowaniem urobku, montażem, likwidacją i transportem obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych - prac wykonywanych wyłącznie we wkopie, polegających np. na likwidacji kolektorów odprowadzających wodę na poziomach roboczych koparek wielonaczyniowych, wymianie agregatów pompowych w studniach głębinowych zlokalizowanych na poziomach roboczych koparek i dokonywaniu pomiarów metanu w studniach głębinowych, **przygotowywaniu terenu pod wydobycie węgla, umacnianiu skarpy oraz odwadnianiu terenu czy odwadnianiu złoża.**

Z powyższych rozważań wynika zatem, iż przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom w kopalni węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym czas pracy górniczej w przodku tylko wówczas, gdy spełnia łącznie

wszystkie wskazane w powołanych przepisach przesłanki: co do miejsca wykonywania, co do rodzaju czynności, co do obsługi wskazanych w tym przepisie maszyn i urządzeń.

Z ustaleń dokonanych w niniejszej sprawie przez Sąd, w oparciu o zeznania wnioskodawcy i świadków, oraz na podstawie dokumentów z akt osobowych oraz charakterystyk stanowisk pracy ubezpieczonego wynika, że w okresie od dnia 22 października 1985 roku do dnia 16 listopada 2006 roku (z wyłączeniem odbywania służby wojskowej i korzystania z urlopu bezpłatnego) wnioskodawca pełnił obowiązki górnika odwadniająca złoża i spawacza. Wnioskodawca uczestniczył w budowie, likwidowaniu i naprawie instalacji pompowych, spawał i ucinął stalowe kolumny, czyścił obiekty odwodnienia, wymieniał agregaty pompowe, a także uczestniczył w rozładunku pomp, rur i innych elementów systemu odwodnienia wyrobisk górniczych. Natomiast z dniem 17 listopada 2006 roku zakres obowiązków wnioskodawcy uległ zmianie, albowiem w związku ze zmianami technologicznymi, a następnie awansem na stanowisko przodowego jego funkcja ograniczała się w istocie do kontroli realizacji prac odwodnieniowych mających na celu osuszenie terenu oraz zapobieganie osuwiskom. I tak, od uzyskania angażu na stanowisko górnika kopalni odkrywkowej wnioskodawca koordynuje prace odwodnieniowe poprzez przydzielanie pracowników do pełnienia określonych funkcji w czasie dniówki roboczej i obsługę agregatów pompowych. Nadzór odbywa się poprzez wydawanie wiążących poleceń operatorom spycharek, koparek i ładowarek przy wykonywaniu rzapi, a także sprawdzanie spinania, łączenia i ucinania rur, montowania pomp, usuwania gładów oraz wymiany gruntów przez oddział (...). Brygada, w skład której wchodzi wnioskodawca zajmuje się także wykonywaniem rowów odwadniających przy zboczach stałych oraz czyszczeniem za pomocą sprzętu pomocniczego rowów ziemnych i betonowych, piaskowników, rzapi i stanowisk pompowych, a także wymianą pomp w stanowiskach pompowych.

Już w tym miejscu wskazać należy, że prace wykonywane przez wnioskodawcę na oddziale (...) nie mieściły się w pojęciu prac wskazanych pod poz. 1 działu III załącznika nr 3 w związku z art. 50d ust.1 pkt 1 ustawy. Ubezpieczony nie wykazał bowiem w toku postępowania, aby brygada, do której należał była brygadą stykową i aby wykonywał pracę w przodku bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębianiu szybów i robotach szybowych.

Zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do uznania, że czynności wykonywane przez ubezpieczonego były świadczone wyłącznie w przodku. Zarówno z dokumentacji pracowniczej, jak i zeznań świadka M. Ś. oraz samego wnioskodawcy wynika bowiem, że wnioskodawca wykonywał swoją pracę na terenie całej odkrywki. Sąd nie dał wiary zeznaniom J. F. (1) w zakresie jakim podnosił on, że ubezpieczony stale wykonywał pracę w ograniczonym obszarze przodka, albowiem ww. świadek nie rozumie istoty tego pojęcia. Na rozprawie w dniu 21 maja 2018 roku J. F. wskazał, że przodek ma długość około 6-7 kilometrów. Jak zaś już wyżej wskazano rozszerzenie pojęcia przodka na linię taśmociągów jest nadużyciem. Podobnie Sąd nie uwzględnił twierdzeń pracodawcy ubezpieczonego zawartych w charakterystyce stanowiska pracy z dnia 16 października 2017 roku, albowiem pracodawca bezzasadnie uznał, że wnioskodawca wykonywał swe prace wyłącznie w przodku wydobywczym. Sąd dał zaś wiarę zeznaniom M. Ś. i samego wnioskodawcy, którzy wyraźnie wskazywali, że oddział (...) (wcześniej (...)) zabezpieczał prace odwodnieniowe na terenie całego wyrobiska. Wnioskodawca zaś realizował swe obowiązki nie tylko w bezpośrednim sąsiedztwie koparki, ale i na całej linii taśmociągu, a sporadycznie także przy zwałowisku. Również wnioskodawca nie zatajał na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 roku faktycznego miejsca wykonywania przez siebie obowiązków, podnosząc, że zdarzało się, iż nie pracował przy maszynach podstawowych, ale wzdłuż taśmociągów.

Co więcej, analiza całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego dała Sądowi asumpt do uznania, że brygada, w skład której wchodził skarżący realizowała swe zadania jeszcze przed rozpoczęciem procesu wydobywania urobku. Dodać należy, że o ile samo odwodnienie odbywało się pod kołami koparek wielonaczyniowych na różnych poziomach, o tyle wymiana i obsługa pomp w pompowniach, przebudowa instalacji pompowych, nadzorowanie i ucinanie kolumn studni i piezometrów oraz budowa i zgrzewanie rurociągów nie odbywało się na terenie przodka. Jest to logiczne, albowiem specyfika pracy w kopalni węgla brunatnego wymaga dokonywania odwodnień na terenie całego wyrobiska i nie można uznać, że skarżący świadczył swe czynności wyłącznie w ograniczonym obszarze przodka górniczego, a

więc miejsca wydobywania urobku. Wszak studnie odwodnieniowe, w których znajdowały się pompy, rozmieszczone były na terenie całej odkrywki. Woda musiała być cały czas wypompowywana z terenu kopalni.

Zaznaczyć w tym miejscu trzeba, że wnioskodawca nie wykonywał prac polegających na obsłudze, konserwacji, przeglądach, naprawach, montażu, transporcie koparek i zwalówek, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących czy transportujących. Nie pracował przy urabianiu i ładowaniu urobku. A zatem nie wykonywał prac określonych w art. 50 d ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Konkludując, w spornych okresach od dnia 22 października 1985 roku do dnia 27 października 1986 roku i od dnia 3 listopada 1988 roku do nadal ubezpieczony wykonywał czynności odwodnieniowe, które zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą nie są zaliczane do prac przodkowych w rozumieniu art. 50d ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Dodać do tego należy, że do dnia 16 listopada 2006 roku ubezpieczony wykonywał prace spawalnicze i transportowe, a po tej dacie obowiązki przy czyszczeniu sprzętu pomocniczego, wymianie gruntu i usuwaniu głazów, których to czynności również nie sposób zaliczyć do prac przodkowych.

Z powyższych ustaleń Sądu wynikało jednoznacznie, iż praca wnioskodawcy w spornym okresie nie spełniała wymogów zaliczenia jej w wymiarze półtorakrotnym, albowiem wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac przodkowych. Odwodnienie terenu, na którym miała pracować koparka wielonaczyniowa, musiało przy tym nastąpić zanim koparka przybyła na dany teren i zanim rozpoczęła pracę. Oczywiście odwodnienie odbywało się cały czas, gdyż woda zbierała się w różnych miejscach, na różnych poziomach, także podczas pracy koparki, pod kołami koparki na jej przedpolu.

Ponadto jak wyżej wskazano, w związku z ustawowym określeniem pojęcia pracy w przodkach nie chodzi o jakąkolwiek pracę przy maszynach urabiających, ładujących i transportujących tylko o pracę, która polega na montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach a pod określeniem "inne prace przodkowe" należy rozumieć inne prace górnicze w przodku, rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w powołanym przepisie ustawy. Muszą to być zatem zarówno prace na wskazanych maszynach podstawowych, jak również muszą to być prace związane bezpośrednio z procesem urabiania i ładowania urobku. Takich prac na koparkach czy zwalówkach wnioskodawca z całą pewnością nie wykonywał. Jak sam podnosił wnioskodawca wydawał operatorom koparek tylko takie polecenia, które wiązały się z realizacją prac odwodnieniowych poprzez wykonanie rzapi.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy należało zatem uznać, że praca ubezpieczonego w spornym okresie na stanowisku górnik odwadniacza złoża i spawacza, które to stanowiska niesłusznie zostały uznane przez pracodawcę za zatrudnienie na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, nie była pracą przodkową w omówionym wyżej rozumieniu. Natomiast po dniu 16 listopada 2006 roku wnioskodawca nadal nadzorował prace odwodnieniowe, a także wykonywał inne prace niezaliczane do przodkowych, jak usuwanie głazów, wymiana gruntu, czyszczenie sprzętu pomocniczego. Sama zmiana nazwy stanowiska nie może generować dla wnioskodawcy korzystnych skutków procesowych, gdyż nadal nie wykonywał on obowiązków bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w ograniczonym obszarze przodka.

Trzeba bowiem wskazać, że o uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu omawianych przepisów nie decyduje treść wystawionych przez pracodawcę dokumentów, w tym zaświadczenia, świadectwa, czy protokół komisji weryfikacyjnej, których Sąd nie uwzględnił ze względu na ich sprzeczność z pozostałym materiałem dowodowym, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy kwalifikacja zajmowanego przez pracownika stanowiska, jak i kwalifikacja tego stanowiska na podstawie protokołu komisji weryfikacyjnej nie przesądza o zaliczeniu zatrudnienia na tymże stanowisku do pracy górniczej, w tym pracy kwalifikowanej w wymiarze półtorakrotnym. O uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach nie decyduje bowiem treść tych dokumentów, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998 r., II UKN 570/97, OSNAPiUS

1999 Nr 6, poz. 213; z dnia 22 marca 2001 r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002 Nr 22, poz. 553; z dnia 2 czerwca 2010 r., I UK 25/10, LEX nr 621137).

W konsekwencji, ani rozporządzenie wykonawcze do ustawy, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenia pracodawcy nie mogą przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień, niż uczynił to ustawodawca. Przepisy ustawy o emeryturach i rentach stanowią pozycję wyjściową do oceny zasadności roszczeń emerytalnych wnioskodawcy. Obecnie prezentowany jest pogląd, że konkretną pracę w kopalni należy zaliczyć ściśle według jej charakteru, miejsca wykonywania oraz nie pomijając miejsca w przepisach jakie nadał jej ustawodawca (por. uzasadnienie SA w Katowicach z dnia 11 lutego 2014 roku, III AUa 134/13, LEX).

Również okoliczność, iż praca wnioskodawcy była niezbędna dla procesu technologicznego nie zmienia oceny charakteru tej pracy. Np. dowóz pracowników na miejsce pracy w przodku i dowód narzędzi, podobnie jak prace odwodnieniowe, również jest niezbędny dla prowadzenia prac w przodku. Nie można jednakże w świetle poczynionych rozważań, analizy przepisów prawa oraz materiału dowodowego zebranego w sprawie uznać, iż wszelkie prace wykonywane na terenie odkrywki czy nawet na terenie przodka uzasadniają zaliczenie okresów ich wykonania w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej. Ustawodawca określił w sposób ścisły przesłanki zaliczenia danych prac w wymiarze półtorakrotnym oznacza to, że prace które nie spełniają tych warunków nie można zaliczyć w takim wymiarze. Skoro bowiem wnioskodawca nie wykazał, że wykonywał stale pracę w przodku i skoro charakter pracy ubezpieczonego nie miał bezpośredniego związku z urabianiem i ładowaniem urobku, nie polegał na montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach i nie był pracą elektryczną na zwałowarce czy koparce wielonaczyniowej przy obsłudze, konserwacji, montażu czy demontażu koparki czy zwałowarki, to nie znajduje uzasadnienia odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 1 k.p.c., orzekł, jak w sentencji wyroku.